

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Krakowie**

Kraków, dnia grudnia 2011 r.

**Pan
Jerzy Grela
Dyrektor
Regionalnego Zarządu
Gospodarki Wodnej
ul. Marszałka J. Piłsudskiego 22
31-109 Kraków**

P/11/109
LKR-4101-11-01/2011

Wystąpienie pokontrolne

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej ustawą o NIK, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie przeprowadziła w Regionalnym Zarządzie Gospodarki Wodnej w Krakowie, kontrolę w zakresie wykonywania wybranych obowiązków ustawowych przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w latach 2008-2011 (I półrocze).

W związku z wynikami kontroli przedstawionymi w protokole podpisanym przez Pana Dyrektora 10 listopada 2011 r. Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie przekazuje – stosownie do art. 60 ustawy o NIK – niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, wykonywanie przez Pana Dyrektora obowiązków ustawowych, wynikających z ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.). Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości dotyczyły w szczególności:

- nieopracowania studium ochrony przeciwpowodziowej dla odcinka zlewni Górnej Wisły oraz projektu planu ochrony przeciwpowodziowej dla regionu wodnego, do czego zobowiązywały art. 79 ust. 1 i 2 i art. 92 ust. 3 pkt 5 i 6 ustawy Prawo wodne obowiązujące do 18 marca 2011 r.;

- nieplanowania i niewykonania w badanym okresie regulacji koryt cieków naturalnych, tj. zadań określonych w art. 67-69 w związku z art. 26 pkt 1 ustawy Prawo wodne.

Powyższą ocenę ogólną uzasadniają następujące ustalenia i oceny szczegółowe:

1. NIK ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, planowanie gospodarowania wodami, administrowanymi przez RZGW w regionie wodnym.
 - a) W badanym okresie zostały wykonane studia ochrony przeciwpowodziowej dla sześciu zlewni rzek, tj. Raby, Sanu, Wisłoki, Wisłoka, Nidy i Czarnej Staszowskiej, za łączną kwotę 8.923 tys. zł. Opracowanie studiów zostało zlecone firmom zewnętrznym na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm.). Studia zostały przekazane do zaopiniowania wszystkim jednostkom samorządu terytorialnego objętych strefami zalewowymi. Niemniej jednak nie zostało opracowane studium ochrony przeciwpowodziowej dla odcinka zlewni Górnej Wisły. Fakt, że art. 79 ust. 2 ustawy Prawo wodne zobowiązujący do opracowania studium obowiązywał do 18 marca 2011 r., nie usprawiedliwia niewykonania ww. obowiązku. Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 32, poz. 159), która z dniem 18 marca 2011 r. transponuje postanowienia dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dz. U. UE L 288 z 6.11.2007 r., s. 27), w art. 14 określiła, że opracowane studia zachowują ważność do dnia sporządzenia mapy zagrożenia powodziowego. Ponadto, zgodnie z art. 113 ust. 5 Prawa wodnego (w brzmieniu obowiązującym do 18 marca 2011 r.) ww. studia należało sporządzić m.in. dla potrzeb planu ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze kraju.
 - b) W badanym okresie nie został opracowany projekt planu ochrony przeciwpowodziowej dla regionu wodnego na podstawie art. 92 ust. 3 pkt 6 ustawy Prawo wodne. Przyczyną takiego stanu rzeczy był fakt, że projekt planu ochrony przeciwpowodziowej mógł być sporządzony dopiero w momencie skorzystania z informacji zawartych w planie ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze państwa, którego projekt miał przygotować, zgodnie z wymogami art. 90 ust. 1 pkt 2 Prawa wodnego, Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, a który do dnia 18 marca 2011 r. nie został opracowany.
 - c) RZGW zaplanował na lata 2008-2012 opracowanie dokumentacji obejmującej warunki korzystania z wód regionu w oparciu o 8 zadań na łączną kwotę 5.545 tys. zł. Do końca września 2010 r. wykonano 4 zadania na kwotę 4.375 tys. zł. RZGW pozyskał

środki finansowe na ten cel w wysokości 160 tys. zł z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach oraz 86 tys. zł z WFOŚiGW w Katowicach. W czerwcu 2011 r. podpisano umowę z WFOŚiGW w Krakowie na dofinansowanie kolejnego zadania w kwocie 288 tys. zł. RZGW ubiega się także o środki z NFOŚiGW. Jednocześnie zaplanowano realizację kolejnych trzech zadań, obejmujących warunki korzystania z wód zlewni, w oparciu o zrealizowany projekt opracowania dynamicznego bilansu wodno-gospodarczego wraz z założeniami do warunków korzystania z wód dla zlewni pilotażowej rzeki Szreniawy. Przy opracowaniu wykorzystano wojewódzkie plany zagospodarowania przestrzennego. Konsultacje społeczne planowane są począwszy od listopada 2011 r. do 2012 r. Ustalenie warunków korzystania z wód regionu w drodze aktu prawa miejscowego planowane jest na koniec 2012 r.

d) W celu opracowania warunków korzystania z wód zlewni na lata 2010-2012 zaplanowano cztery zadania na łączną kwotę 932 tys. zł, z tego trzy do wykonania w 2012 r. W 2010 r. wykonano jedno zadanie „*Opracowanie dynamicznego bilansu wodno-gospodarczego wraz z założeniami do warunków korzystania z wód dla wybranej zlewni pilotażowej – Szreniawa*”. W 2011 r. zostały podjęte negocjacje z NFOŚ w celu dofinansowania realizacji zaplanowanych zadań ze środków Funduszu.

2. NIK ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych uchybień, realizację zadań związanych z utrzymaniem śródlądowych wód powierzchniowych, gdyż nie zostały one zrealizowane w pełnym zakresie w stosunku do zakładanych planów. RZGW administrowało 71.317 km rzek, z czego w latach 2008-2010 pilnych prac w zakresie utrzymania wymagało, odpowiednio, 458 km (0,6%), 469 km (0,7%) i 530 km (0,7%). Potrzeby oszacowane zostały na dany rok przez zarządy poszczególnych zlewni w łącznych kwotach 50.508 tys. zł w 2008 r., 40.578 tys. zł w 2009 r., 37.000 tys. zł i 10.258 tys. zł w 2011 r. Zadania ujmowane były w planach rzeczowo-finansowych na dany rok budżetowy w wysokości umożliwiającą realną realizację prac, z uwzględnieniem stanu przygotowania projektowego i formalno-prawnego robót, a także uwzględniając czas niezbędny na obowiązujące procedury przetargowe.

W stosunku do potrzeb wykazanych w planach wykonano zadania na kwoty ogółem 2.668 tys. zł w 2008 r., tj. 5,3% planowanej kwoty, (w tym środki pozyskane z jednostek samorządu terytorialnego 130 tys. zł); 3.367 tys. zł w 2009 r., tj. 9% planowanej kwoty, (w tym 289 tys. zł z WFOŚ i jednostek samorządu terytorialnego); 28.603 tys. zł w 2010 r., tj. 77,3% planowanej kwoty, (w tym 8.071 tys. zł z NFOŚ i WFOŚ), nie obej-

mujące skutków powodzi z 2010 r. Wykonane zadania polegały głównie na udrożnieniach i wykonaniu opasek brzegowych. Ponadto w latach 2008 i 2010 w całości wykonano zaplanowane zadania w zakresie oczyszczania terenów położonych między wałami, polegające na wycince drzew i krzewów. Jako przyczynę niewykonania wszystkich planowanych prac wskazano narastające szkody w wyniku corocznych powodzi oraz nieotrzymanie wystarczającej ilości środków finansowych.

3. W badanym okresie RZGW nie planował i nie wykonywał zadań z zakresu regulacji koryt cieków naturalnych, o których mowa w art. 67-69 ustawy Prawo wodne. Przyczynami takiego stanu rzeczy były konieczność opracowania studiów dla całego ciek, co jest procesem długotrwałym i kosztownym, oraz brak środków finansowych na ten cel ze względu na pilniejsze potrzeby spowodowane stratami po corocznych powodziach. Zadania o takim charakterze zostały wpisane do „Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu Górnej Wisły”. NIK zwraca uwagę, że regulacja koryt cieków naturalnych ma służyć poprawie warunków korzystania z wód i ochronie przeciwpowodziowej.
4. RZGW w Krakowie administrował siedmioma zbiornikami wodnymi o łącznej pojemności 343 mln m³. W trakcie realizacji była budowa zbiornika Świnna Poręba na rzece Skawa, której zakończenie zaplanowano na 2013 r. Ponadto rozpoczęto pracę nad opracowaniem studium wykonalności oraz operatów dla zbiornika Kąty-Myscowa na rzece Wisłocze, którego budowę zaplanowano na 2019 r. Planowany zbiornik ma się przyczynić do wyrównania przepływu rzecznej Wisłoki, który w przypadku tej rzeki charakteryzuje się największą zmiennością, powodując długotrwałe okresy suszy lub gwałtownych powodzi.
5. NIK ocenia pozytywnie działania RZGW na rzecz utrzymania we właściwym stanie technicznym urządzeń wodnych, w tym głównie stopni wodnych i zbiorników wodnych położonych na terenie pięciu województw. W latach 2008-2010 liczba remontów tych urządzeń zwiększyła się ponad trzykrotnie – z 30 do 96 zadań, co dotyczyło głównie siedmiu stopni wodnych. Liczba konserwacji wzrosła blisko dwukrotnie – z 48 do 85 zadań (głównie siedmiu zbiorników wodnych). Wraz ze zwiększeniem skali remontów i konserwacji, wzrosła wartość ich finansowania z 3.735,8 tys. zł w 2008 r. do 11.004,9 tys. zł w 2010 r. W 2008 r. blisko połowę stanowiły środki budżetu państwa na działalność RZGW (1.827,2 tys. zł), ponad 1/3 stanowiło dofinansowanie realizacji zadań przez współużytkowników urządzeń wodnych (1.264,6 tys. zł), a mniej niż 1/5 stanowiły środki finansowe byłego gospodarstwa pomocniczego RZGW (644 tys. zł). W 2010 r. RZGW pozyskał środki finansowe z rezerwy celowej Ministerstwa Administracji i Spraw Wewnętrznych na usuwanie skutków powodzi, z której sfinansowano 62% kosztów remontów i konser-

wacji urządzeń wodnych (6.787,1 tys. zł), oraz dotację 149,6 tys. zł z NFOŚiGW, której udział stanowił tylko 1,4%. Na przełomie 2010 i 2011 r. NFOŚ nie uwzględnił innych pięciu wniosków RZGW o przyznanie dotacji m.in. na remonty urządzeń wodnych w łącznej kwocie 17,7 mln zł. Pozyskane środki finansowe były niewystarczające do pełnego zaspokojenia potrzeb, które tylko w zakresie remontów urządzeń wodnych zwiększyły się ze 146 zadań o wartości 45,4 mln zł w 2008 r. do 209 zadań o wartości 68,2 mln zł w 2011 r. Wśród potrzeb remontowych występowały zadania, które dotyczyły m.in. napraw elementów betonowych i mechanicznych stopni wodnych, zabezpieczenia antykorozyjnego wrót, zasuw i segmentów kanałów śluzy, oraz wymiany uszczelnień zasuw jazu.

6. NIK ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, działania RZGW podejmowane w celu zapewnienia bezpieczeństwa budowli piętrzących i urządzeń hydrotechnicznych. Ustalenia kontroli wykazały, że pomimo przeprowadzanych dwukrotnie w ciągu roku przeglądów okresowych, w dalszym ciągu postępuje degradacja stanu technicznego ww. obiektów. Wprawdzie po każdym z przeglądów we wszystkich przypadkach zbiorniki i urządzenia hydrotechniczne zostały uznane za sprawne i przygotowane do eksploatacji (za wyjątkiem przeglądu wiosennego 2008 r. zbiornika w Tresnej, gdzie w końcowej ocenie zostało zawarte zastrzeżenie o ograniczeniu maksymalnego spiętrzenia do czasu wykonania rowu opaskowego), to poszerzał się wykaz zaleceń obejmujących zadania do wykonania o I stopniu pilności, w tym niezrealizowanych w wyniku poprzedniego przeglądu. Najwyższa Izba Kontroli przyjmuje do wiadomości wyjaśnienia Pana Dyrektora, iż wysokość środków finansowych, jakie RZGW może przeznaczyć na utrzymanie obiektów, pokrywa tylko niewielką część potrzeb, toteż w pierwszej kolejności przeznaczane były na wykonanie tych prac, które determinują możliwość dalszej bezpiecznej eksploatacji obiektów.
7. NIK ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych uchybień, realizację kontroli gospodarowania wodami. Wprawdzie w latach 2008-2010 ogólna liczba kontroli gospodarowania wodami zmniejszyła się z 65 do 47 kontroli, w tym kontroli planowych – z 46 do 40 kontroli, ale było to spowodowane zmniejszeniem stanu etatowego Wydziału Kontroli RZGW. Zakres tych kontroli odpowiadał wymogom art. 156 ust.1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.) niemniej w ocenie NIK zbyt mało dotyczyło stanu zabezpieczeń przed powodzią i przebiegu usuwania skutków powodzi oraz przestrzegania warunków obowiązujących na wałach przeciwpowodziowych i na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią (tylko dwie kontrole w 2009 i w 2010 r.). Uwagi NIK dotyczą nieprzeprowadzania kontroli sprawdzających re-

alizację zarządzeń pokontrolnych, a także niepodjęcia działań, gdy niektóre skontrolowane podmioty nie poinformowały o sposobie wykonania zaleceń. W ocenie NIK stosowana w RZGW praktyka kierowania do skontrolowanych podmiotów oprócz zarządzeń pokontrolnych także wystąpień pokontrolnych nie ma uzasadnienia, bo formy tej nie przewiduje ustawa Prawo wodne. W tej sytuacji, nie ma znaczenia waga nieprawidłowości mająca uzasadnić stosowanie wystąpień pokontrolnych, tym bardziej, że jak wykazano podczas kontroli, treść wystąpień pokontrolnych była niekiedy zbieżna z treścią zarządzeń pokontrolnych, a wystąpienia te analogicznie jak zarządzenia zobowiązywały do usunięcia w określonych terminach stwierdzonych uchybień i poinformowania o tym RZGW.

8. NIK ocenia pozytywnie sprawozdawczość z zarządzania gospodarką wodną. Sprawozdania z realizacji przez RZGW zadań, o których mowa w art. 92 ust. 3 i 4 ustawy Prawo wodne, składane były corocznie Prezesowi Krajowego Zarządu w ustawowym terminie, tj. do dnia 31 marca.
9. NIK nie wnosi zastrzeżeń do postępowań o udzielenie zamówień publicznych na wykonanie remontów urządzeń wodnych i sporządzenie dokumentacji planistycznej związanej z przeciwdziałaniem powodziom. Postępowania zostały przeprowadzone zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych. Zlecone prace zostały wykonane w terminach określonych w umowach i zgodnie z zakresem rzeczowym.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi Najwyższa Izba Kontroli wnosi o kierowanie do kontrolowanych podmiotów zarządzeń pokontrolnych w przypadkach stwierdzenia nieprawidłowości i uchybień.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku oraz o działaniach podjętych w celu realizacji wniosku lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego Panu Dyrektorowi przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Krakowie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosku zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

Otrzymują:

1. *Adresat*
2. *Akta kontroli*